89. ԱՐՋԸ ՆԱՆ ԱԽՃԻԳՅԸ

Ընո̈ւմ ա, չըլնո̈ւմ մին մարթ, մին կնեգյ, արանց մին ախճիգյ ա ըլնո̈ւմ։ Էտ մարթեն կնեգյը մեռնում ա, քյինում ա մին օրիշ կընեգյ անում։ Ետվակենը ո̈ւրա̈ն հետան էրկու ախճիգյ ա պերում։ Խորթ ախճիգյը սերուն ա ըլնո̈ւմ, ամմա ետվակնգանը պերած ըխճըկեքյը կյեշ ըն ընում, սև-սև, իրսներեն եշվում չի՞։

Մարը խորթ ըխճկանը շատ ա պինըցնըմ, թոռնեն մոխերը կտրել ա տամ, ըշտեղ մին եխտոտ պեն կա, էտ ըխճկանն ա անել տամ։ Խորթ մարը ո̈ւրա̈ն ըխճկորանցը թա̈ղա̈ շո̈րեր ա կյըեց տամ։ Ո̈ւրո̈ւգյո̈նը ղարկում ման կյալ, ղարկում ղոնախըլըղ՝ թաքավերեն պալատը։ Խորթ ախճիգյըն էլ տանը պենն ա անում։

Մին օր էլ էնչանք պեն ա անում, նըղանում ա, նստում ա լա̈ց ինո̈ւմ, նըղվարվում, քնավ ընցնում։

Արա̈ղին մին կնեգյ ա կյամ, էտ ըխճկանը մարըն ա ընո̈ւմ, ասում ա.— Ա՛ բալա, եր կաց, շատ մել ընշըմիշ ինիլ, կա շո̈րեր տամ, կյըեց քյինի ղոնախըլըղ, ամմա հենց ըրա սհաթի տսներկուսեն կյաս։

Ախճիգյը կյըենում ա շո̈րերը քյինում թաքավերեն պալատը։

Լհա̈ վեր նի յա մննում, լոխ ընտրան ըն եշում։ Թաքավերեն տըղան տեսնում ա թա̈ չէ, հավան ա կենում։

Տսներկուսըն ա տեռնում թա̈ չէ, ախճիգյը քյնո̈ւմ ա տոն։ Էրկու ո̈ւրո̈ւգյո̈ւն կյամ ա, էլհա վախտեն քյինո̈ւմ։

Իրեքինջի ո̈ւրո̈ւգյո̈ւնը շաղվում ա, վախտը թմամում ա, թայղի յա ընգնում, չա̈քմա̈ն, տո̈ւս կյալիս տեղը հանվում ա, մնըմ ընդեղ։

Թաքավէրեն տղան յոր ա օնում, հետան տուն կյամ։ Էտ ախճիգյը կյամ ա տոն, ջո̈րերը հանում, ո̈ւրա̈ն տեղը նստում։

Թաքավէրեն տղան չա̈քմա̈ն յոր ա օնում ընգնում տընըստոն տըեսնա՝ վե՞ր ըխճկա վըեննեն կկյա, նրան էլ օղի։ Հերթը կյամ ա էտ ըխճըկանը տոնը։ Խորթ ըխճկեքյը կյենըմ ըն վըննըըներեն կյամ չի։

Հերթը կյամ ա էտ խորթ ըխճըկանը։ Էս վէր կյենըմ ա, վըեննեն լա̈վ ա մըննում։

Թաքավէրեն տղան ասում ա.— Էս ա վէր կա, տրան օղիլ ըիդիմ։

Վէրչը օղում ա, տանում ո̈ւրա̈նց տոն։

Խորթ մարը օղում ա քյա̈լա̈գյ կյա, կղնվելան տրաքվում ա։

Թաքավէրեն տղեն կյենգյա̈տվում ա ըխճկանան, ասում ա.
— Տու րախտավէր չըս ըննա̈ա̈ն, տո̈ւս քցի քյինի հորը տոնը։

Թաքավէրեն տղան անգուչ ա օնում, տո̈ւս ա քըցում։

Մհենգյ էլ մարթին յախան օնում ա, թա̈ ախճիգյըտ ստեղ կենալ չըիգի, տար ջհա̈նդա̈մը քըցի, կուրցուրու։

Մարթը ճարը կըտրած պադրաստոթուն ա տըեսնում, ըխճկանը տանում մին հանց տեղ, վէր խըեգյ ջվըընե կան։ Ըստըեղ մին օրա̈ն տան ա թողում, ինքյը կյամ։

Ախճիգյը ո̈ւրուգյո̈ւնը նստում ա, թա հաց օտե, տանը պուճախան մին մուկուն ա տո̈ւս կյամ, ասում.— Սե՛րուն ախճիգյ, պեց թող, յըես էլ օտիմ քյըեզ նըհետ։

Ախճիգյը ասում ա.— Օտում ը՞ս, կեր։

Մուկունը համ օտում ա, համ էլ ասում.— Էս ա մին արչ ա կյըլա̈կան զնգյո̈լակը ծեռքեն, ըսլական ա. «Կյամ ը՞ս մին հաղ հաղ անինքյ», կասիս. «Հա»։ Զընգյո̈լակը քյըեզ ա տըլա̈ա̈ն, յոր կօնիս, ճրաքյըն էլ հընգյըցնա̈ա̈ն ա, տու զնգյո̈լակը ծեռքետ վազ ըս տըլա̈ա̈ն, թա̈ վէր փոնից, քյըեզ ուտըլա̈ա̈ն ա, թա̈ չէ, քյըեզ մին ըրրա վըեսկե յա տըլա̈ա̈ն։

Ասում ա, պըծնում քյնո̈ւմ։

Արչը կյամ ա.— Սե՛րո̈ւն ախճիգյ, պեց թող յըես էլ օտիմ իլի՞։

Ախճիգյը թողում ա։

Արչը ասում ա.— Սե՛րո̈ւն ախճիգյ, գյուղում ը՞ս հինչ, եք մին հաղ հաղ անինքյ։ Յըես զընգյո̈լակը քյըեզ տամ, ծեռքետ զընգզընգըցընելավ վազ տո, ճրա̈քյըն էլ հընգյըցնինք, վէր քյըեզ փոնիմ, ուտըլա̈ա̈ն ըմ, վէր փըռնիմ վեչ, քյըեզ մին ըրբա վըեսկե ըմ տըլա̈ա̈ն։

Լհա̈ վէր ճրա̈քյը հընգցնում ըն, մուկունը տո̈ւս ա կյամ, զընգյո̈լակը յոր օնում, ինքյը զընգզընգցնելավ վազ տամ, արչը կարըմ

չի փոնե, նղանում ա, ասում ա.— Եք վրեսկեն քյրեզ տամ, քյինի։

Մին ըրբա վրեսկե յա տամ, ախճիգյը մաչին նստում ա, հղե իննում ուրանց տոն։

Խաբարը հըսնում ա խորթ մորը։

Հըրևաննին կյամ ըն, ասըմ.— Ա՛խչի, պա ասել չը՞ս խորթ ախճիգյըտ մին ըրբա վրեսկե յա պուրում։

Խորթ մարը ասում ա. — Ջըչէմի՞ն, չէ՞, տրեսնաս վսկրոքնեն ա, ըրբան ածած չրիչրիկցնելավ պուրում ըն։

Լհա՜ վեր ըրբան տրռանը վրեննն ա կենում, խորթ մարը մարթին ասում ա.— Շտեղ քու ախճիգյըտ ըս տարալ, իմն էլ տար ընդեղ։

Մարթը, կրակ ընգած էտ կընգանը ծեռքեն, եր ա կենում, խորթ ըխճկանը տանում, ընդրեղ թողում։

Ուրուգյունը հացը ուտելիս մոկնը կյամ ա թա՜.—Սե՛ռուն ախճիգյ, մին խրեգյ սպաս տո, թող յրես էլ օտիմ։

Թա՜.— Կորե՛ր, իսկի կա վեչ, թա՜ ես օտիմ, մնացալ ա քյրեզ տամ։

Մոկունը քյնամ ա։ Արչը կյամ ա, ասում.— Սե՛ռուն ախճիգյ, կյամ ը՞ս հաղ անինքյ։

Ախճիգյը ռազի յա կրեննում, հաղ ըն անում, մոկունը կյամ չի քյոմաՃգյ ինի։ Արչը ըխճրկանը փոնում ա, օտում։ Էքյսի օրը վեր հարը քյինում ա, թա՜ պերի, վսկոքնեն ա ածում էն ըրբան, տանում։

Խորթ մարը կյետեն զրաղեն ա ինում, քյինում ա կյետը ընգնում։ Թաքավերեն տղան շատ ա շոռ կյամ, թա՜ խրեգյ, վերչը կյամ ա ուրան կընգանը տանում, հորըն էլ տանում ուրանց նըհետ պահում։

Ըստուծանա իրեք խնձոր վեր ընգնե, մինը՝ պատմողեն, մինը՝ լրսողեն, մինն էլ՝ էս հաքյաթը լուս աշխարք քրցողեն։